

Gazdaság- és társadalomtörténet alprogram

A történettudomány levéltári forrásai

Az alprogram három féléves tantárgyának első – a második félévben sorra kerülő – kurzusa, amely 3 kreditet ér, oktatói: Papp Klára professor emeritus, a GTIDEA professzora és Tózsá-Rigó Attila egyetemi docens.

A kurzus alapozó ismereteket nyújt a levéltári forrásokról, azok forrásértékéről. A félév során azokat a levéltári forrásokat vesszük számba, amelyeket a kurzusra járó PhD hallgatóknak disszertációjuk megírásához használniuk kell, ahol fontos a forrás ismerete, hiányosságainak feltérképezése, a forráskritika alkalmazása. Minden esetben igyekszünk rámutatni arra is, hogyan lehet ellenőrizni a források valóságtartalmát, milyen kontrollforrások alkalmazásával lehet pontosítani, kiegészíteni, megítélni azokat.

Az írásbeli számonkérés a hallgató disszertációjának megírásához szükséges források közül – a témavezetővel való konzultáció után – egy kiválasztott forrás elemzése, a forrás értelmezése, felhasználhatósága, kontrollforrásai szempontjából. Az írásban beadott elemzés a félév óráin elhangzott előadások értelmezése alapján, az előadók által ajánlott speciális szakirodalom tanulmányozása után június első hetében kerül beadásra, a formai kritériumok azonosak a Történeti Tanulmányok szerkesztési előírásaival.

A tematika főbb általános blokkjai, amelyekből igény szerint választjuk ki a hat alkalom konkrét témáit:

- Főbb statisztikai források: országos összeírások, megyei dicális összeírás, birtokösszeírás és urbárium. Az úrbérrendezés forrásai. A magyarországi népszámlálások
- Az egyháztörténet forrásai (canonica visitációk, zsinati jegyzőkönyvek, iskolai jegyzőkönyvek stb.)
- A nemesi társadalom kutatásának forrásai (nemesi insurrectiók összeírásai, rangemelő oklevelek, nemeslevelek, testamentumok, záloglevelek stb.)
- Családi és politikai levelezés, naplók, visszaemlékezések (politikai, magánlevelek, fiktív levelek, naplóirodalom, memoárok)
- A városi társadalom forrásai (testamentumok, városi jegyzőkönyvek, bíraskodás anyagai, szerződések, céhes iratok, egyesületek és alapítványok)
- Pártok és programok (választási rendszerek, pártprogramok stb.)
- A háborúk irodalma (memoárok, levelezések, hivatalos iratok)

Kötelező olvasmányok:

A történeti statisztika forrásai. Szerk. Kovacsics József, Bp. 1957.

Pálffy Géza: Utak az arisztokráciába- bárói címszerzők a 16. századi Magyar Királyságban. In: Arisztokrata életpályák és életviszonyok. (Szerk. Papp Klára-Püski Levente.) Debrecen, 2009. 9-18.

Magyarország birtokviszonyai a 16. század közepén. I-II. k. Szerk: Maksay Ferenc, Bp., 1990.

Szijártó M. István: Az országgyűlési naplók forrásértékéről – avagy a történelem, mint konstrukció. In. Nemesi társadalom és politika. Tanulmányok a 18. századi rendiségről. Bp., 2006.

Debreceni végrendeletek 1595-1847. A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár forráskiadványai 8. Db. 1983.

„Minden örömöm elegendő volt bánattal” Csáky Kata levelezése. Szerk. Papp Klára, Db., 2006.

Király Péter, Kiss Erika, Viskolc Noémi, Zvara Edina: Esterházy Pál és Thököly Éva iratai. 1. Levelezés Bp., 2022. 2. Egyéb iratok. Bp., 2024.

2025. tavaszi féléves kurzus tematikája és előadói

Február 25. Papp Klára: A levelezés, mint a személyes történelem forrása

papp.klara@arts.unideb.hu (DE BTK, Történelmi Intézet)

Neumann Tibor: János király saját kezű levelei. *Turul*, 2012. 3. füzet, 110-114.

Esterházy Pál és Esterházy Orsolya levelezése. Sajtó alá rendezte Viskolcz Noémi és Zvara Orsolya, Bp., 2019.

„Minden örömöm elegyes volt bánattal” Csáky Kata levelezése. Szerk. és a bevezető tanulmányt írta: Papp Klára, Db., 2006.

március 11. Hegyi Ádám: Kora újkori református források a történettudomány, a néprajz és az irodalomtörténet szolgálatában

hegyiadam@gmail.com és hegyi@bibl.u-szeged.hu (Szegedi Tudományegyetem, BTK, Társadalomtudományi Intézet, Kulturális Örökség és Humán Információtudományi Tanszék)

Hegyi Ádám: „...azt közönséges helyen fel olvasni éppen nem tanácsos...” Az olvasás és a vallásellenesség problémája a Békési Református Egyházmegyében 1781 és 1821 között. Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények. Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények kiadványai. Debrecen, 2018.

március 25. Csiszár Imre: Hajdúnánás története a 19-20. században, a történet forrásai

csiszarimre@gmail.com és csiszar.imre@unideb.hu (HUN-REN-DE Néprajzi kutatócsoport)

Hajdúnánás története. Szerk. Bartha Elek, Forisek Péter, Csiszár Imre. Debrecen, 2024.

Csiszár Imre: Agrártermelés és agrártársadalom Hajdúnánáson az 1930-as évek második felétől az 1970-es évek végéig. *Studia Folkloristica* 89. Debrecen, 2024. 335.

április 15.-(22) Kövér György: A történetírás és a társadalomtudományok

kover.gyorgy@btk.elte.hu (ELTE BTK, Gazdaság- és Társadalomtörténeti Tanszék)

Köver György: A történetírás és a társtudományok. *Magyar Tudomány*, 2025. 475–481.

május 6. Ignác Károly: A választástörténet forrásai

ignacz@phistory.hu (Politikatörténeti Intézet)

Ignác Károly: *Budapest választ. Parlamenti és törvényhatósági választások a fővárosban 1920-1945*. Budapest, 2013.

Ignác Károly: A fővárosi választások és a törvényhatósági bizottság közgyűlése Budapesten 1920-1945. *Urbs*, 2007. 201–226.

május 20. Neumann Tibor: A Jagello-kor kutatásáról

neumann.tibor@abtk.hu (HUN-REN BTK Történettudományi Intézet, Középkori Osztály)

Neumann Tibor: *A Szapolyai család oklevéltára I. Levelek és oklevelek (1456-1526)* Bp., 2012.

Neumann Tibor: *Registrum proventuum Regni Hungariae. A Magyar Királyság kincstartójának számadáskönyve (1494-1495)* Bp., 2019. 8-49.